

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze k diplomové práci

Analýza úrovně sociálních služeb v Městské části Praha 3

Martina Skřivánková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce je zaměřena na analýzu vývoje a úrovně sociálních služeb v Městské části Praha 3 v rámci uživatelů a pracovníků v sociálních službách na základě vybraných ukazatelů.

Ke zpracování vývoje počtu obyvatel v Městské části Praha 3, financování sociálních služeb a názor respondentů na problematiku sociálních služeb, byly v rámci sledovaného období 2004 – 2013 použity elementární charakteristiky časových řad a budoucí očekávaný vývoj počtu obyvatel na následující dva roky je prognózován zvolenou trendovou funkcí. Analytická část práce také zahrnuje rozbor hospodaření vybraných sociálních zařízení v Městské části Praha 3 a dotazníkové šetření u uživatelů i pracovníků sociálních služeb. Vyhodnocení dotazníkového šetření bylo provedeno za použití deskriptivních statistických metod. Na základě provedených analýz byly formulovány návrhy a doporučení, které by mohly přispět k dalšímu rozvoji a zvýšení úrovně sociálních služeb v Městské části Praha 3.

Klíčová slova:

Sociální služby, statistická analýza, pečovatelská služba, senior, dobrovolnictví, azylová zařízení, dotace, sociální příspěvek

1 Úvod

Sociální služby jsou velmi často diskutované téma. Každý člověk stárne a v průběhu svého života se může dostat do neočekávaných a obtížných situací, které nemůže vyřešit vlastními silami. Příčin může být několik. Počínaje zmiňovaným stářím, nemocí, zdravotním postižením, přes ocitnutí se ve složité finanční situaci z důvodu ztráty zaměstnání, chudobou, ztrátou blízkých osob a samotou konče. Sociální problémy mohou potkat každého z nás bez výjimky. Sociálními službami lze nazvat všechny služby, které určitým způsobem pomáhají zlepšit kvalitu lidského života. Péče a ochrana lidí, kteří se ocitli ve svízelné životní situaci, je nejen potřebná, ale dokazuje, že stále existuje solidarita mezi lidmi, že lidé jsou empatičtí a že se společnost zajímá o osudy druhých. Sociální služby pomáhají zachovat lidskou důstojnost, soběstačnost a lidé mohou žít běžným životem. Služby jsou poskytovány rodinám s dětmi, handicapovaným osobám, osobám ohrožených vyloučením ze společnosti apod. Nejvíce ovšem sociální služby využívají senioři. Nejenom v České republice je předmětem diskuzí téma stárnutí populace. Lepší životní podmínky, neustále se vyvíjející zdravotnictví, věda a výzkum, lepší pracovní podmínky, to vše se podílí na tom, že lidé umírají v pozdějším věku než v minulosti. Každý člověk jednou zestárne a je třeba, aby se společnost snažila i v této fázi života zajistit podmínky pro kvalitní život. Dá se předpokládat, že poptávka po tomto typu sociálních služeb bude stále narůstat.

2 Cíl práce a metodika

Cílem diplomové práce je analýza vývoje a úrovně sociálních služeb v Městské části Praha 3. Záměrem je zjistit kvalitu a rozsah sociálních služeb, které tato lokalita může nabídnout uživatelům. Součástí práce je také rozbor financování těchto služeb, zjištění názoru uživatelů a pracovníků na kvalitu sociálních služeb. Na základě analýz jsou formulovány návrhy a doporučení pro další rozvoj a zvyšování úrovně sociálních služeb v Městské části Praha 3. Použitými metodami jsou především metody z oblasti časových řad a indexní analýzy. K hodnocení rozboru financování byly využity ukazatele rentability. Další metodou bylo empirické šetření formou dotazníku u uživatelů a pracovníků sociálních služeb v Městské části Praha 3 a jeho vyhodnocení. Uvedené metody byly doprovázeny demografickou charakteristikou Městské části Praha 3, jež úzce souvisí s poskytováním sociálních služeb.

3 Výsledky analýzy úrovně sociálních služeb v Městské části Praha 3

Predikce vývoje počtu obyvatel naznačila, že počet obyvatel v Městské části Praha 3 bude v následujících dvou letech klesat, stejně jako tomu je od roku 2011. Byly provedeny také predikce pro jednotlivé věkové skupiny. Pro předproduktivní složku bylo předpovězeno, že jako jediná bude vykazovat 1% růst jako doposud. Pro produktivní složku byl predikován pokles počtu obyvatel. Počet obyvatel v poproduktivní složce byl předpovězen jako klesající v absolutním vyjádření – průměrný koeficient růstu pro následující dva roky se nezměnil. Lze tedy předpokládat, že předproduktivní složka obyvatel poroste rychleji než obyvatelé v poproduktivním věku, pokud se podmínky nezmění. Nicméně je stále nutné brát v úvahu, že populace jako taková stárne. Do budoucna by se měly rozšířit služby, které jsou poskytované v rámci zařízení zřizovaných Městskou částí Praha 3 (denní a týdenní stacionář, domov se zvláštním režimem) a případně se sloučit pod jedno zařízení, které by vše zastřešovalo a jmenovalo by se například Centrum sociálních služeb Praha 3. Co se týče podpory služeb, městská část by se měla zaměřit na podporu osobní asistence, domovu pro seniory, tísňové péče, hospicového zařízení a především služeb sociální prevence a sociálního poradenství (poradny pro seniory, občanské poradny, poradny pro osoby se zdravotním pojištěním apod.). Vzhledem k tomu, že předproduktivní skupina obyvatel představuje také důležitou část populace, s přihlédnutím k rychlejšímu růstu této skupiny v rámci věkových skupin, lze doporučit také podporu služeb zaměřených na rodiny s dětmi. Jedná se například o podporu rodinných a mateřských center.

Financování sociálních služeb v Městské části Praha 3 zajišťuje Městská část Praha 3 z vlastních zdrojů, které jsou určeny na provoz, dále poskytuje dotace a také prostřednictvím rozpočtu hlavního města Praha nebo státního rozpočtu. O dotace z Ministerstva práce a sociálních věcí žádají příspěvkové organizace samy. Příspěvky Městská část Praha 3 rozděluje mezi organizace dle dosažených výsledků, a to na základě rozborů hospodaření a stavu peněžních prostředků na peněžních fondech organizací. Snahou je vést organizace k efektivnímu a hospodárnému nakládání s poskytnutými finančními prostředky. Z rozborů hospodaření je patrné, že zkoumaná sociální zařízení hospodaří s finančními prostředky efektivně – kladného hospodářského výsledku dosáhly všechny analyzované organizace v každém roce sledovaného období. Zde lze doporučit

vybudování funkční lokální sítě služeb, která bude navazovat na krajskou síť služeb, resp. na síť hlavního města Prahy, a identifikovat hlavní okruhy sociálních služeb a poskytovatelů, kterým se Městská část Praha 3 bude do budoucna věnovat. Z výše uvedeného se jedná především o rodiny s dětmi a seniory. S ohledem na změnu financování v roce 2015 (financování sociálních služeb přechází z MPSV na hlavní město Prahu) by mělo hlavní město Praha definovat krajskou síť poskytovatelů sociálních služeb (včetně plánování kapacit pro jednotlivé typy služeb) a nastavit transparentní financování těchto služeb. Městská část Praha 3 by měla reagovat na tyto okolnosti a dále rozpracovat víceleté financování sociálních služeb.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že uživatelé jsou v sociálních zařízeních, kde průzkum probíhal, spokojeni s danou sociální službou. Většina respondentů navštěvuje či bydlí v sociálních bytech delší dobu, tudíž byli schopni posoudit kvalitu dílčích služeb jednotlivých zařízení. Nejlepších výsledků dosáhla ochota personálu a prostředí, ve kterém je služba poskytována. Nejhůře hodnotí respondenti úhradu za sociální služby. Především uživatelé z organizace Pečovatelská služba Praha 3. S ohledem na to, že tyto služby využívají nejčastěji senioři, kteří si službu platí ze svého důchodu, který v České republice není vysoký, nebo službu využívají lidé, kteří se ocitli v tísnivé životní situaci, tudíž nemají mnoho finančních prostředků, je tento výsledek logický. Úroveň sociálních služeb je na potřebné úrovni dle názoru všech respondentů. Bylo by ovšem vhodné zmodernizovat techniku u Pečovatelské služby Praha 3, protože je již zastaralá, jak vyplynulo z pozorování. Z dotazníkového šetření také vyplynulo, že většina uživatelů by věděla, kam se obrátit, pokud by potřebovali vyhledat jiný typ služby. Informování veřejnosti o sociálních službách je ale důležité i nadále, protože patří k základním předpokladům efektivního fungování sociálních služeb. Městská část by měla využívat všechny možné komunikační kanály pro informování veřejnosti o jednotlivých možnostech služeb a poskytovatelích těchto služeb. Za důležitý zdroj šíření informací lze považovat Radniční noviny Prahy 3, které jsou pravidelně zasílány do všech domácností. Městská část by měla také rozvíjet kapacity ve sféře informačně-komunikačních technologií. Řešením by také mohl být přehledný elektronický katalog, kde by si uživatelé mohli vyhledat sociální služby, jak lokální, tak celopražské, a který by byl schopen identifikovat pomocí filtru, která služba je nejvhodnější pro řešení situace uživatele.

4 Závěr

Sociální služby jsou komplikované téma, protože každý člověk má jinou představu o standardu péče, o rozsahu sociálních služeb, které by měly být dostupné občanům, o výši poplatků za sociální služby ze strany klienta apod. Do budoucna lze očekávat, že téma sociálních služeb bude stále aktuální v souvislosti se stárnutím populace, stále horší ekonomickou situací mnoha lidí (zvyšující se nezaměstnanost) nebo přibývajícím počtem lidí, kteří svou životní situaci často řeší návykovými látkami. Sociální problémy nelze podceňovat či odkládat jejich řešení. Odkládáním řešení se problém jen více prohloubí, což může mít za následek i ztrátu bydlení či poškození mezilidských vztahů.

5 Vybrané bibliografické zdroje

ARNOLDOVÁ, Anna. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení: Sociální pomoc a sociální služby*. 3. doplněné vydání. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1852-4.

BRUMOVSKÁ, Tereza, MÁLKOVÁ SEIDLOVÁ, Gabriela. *Mentoring – výchova k profesionálnímu dobrovolnictví*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-772-5.

KREBS, Vojtěch, POLÁKOVÁ, Olga, DURDISOVÁ, Jaroslava. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 80-85963-33-7.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

MICHALÍK, Jan. *Poradenství pro uživatele sociálních služeb*. 4. doplněné a upravené vydání. Praha: NRZP ČR, 2009. ISBN 978-80-87181-03-4.

PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-255-6.

Český statistický úřad [online]. 2015 [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

Evropský sociální fond v ČR. [on-line] 2013. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz>

Financování sociálních služeb. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2012 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/9198/Analyza_fin_SS.pdf